

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi vakuutusosoikeuden laamannien nimittämisestä virkoja ensimmäistä kertaa täytettäessä

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi erillinen laki siitä menettelystä, jota noudatettaisiin täytettäessä ensimmäisen kerran vakuutusosoikeuden laamannin virkoja. Vakuutusosoikeus on tarkoitettu jakaa nykyisiä jaostoja suurempiin osastoihin, jotka voisivat erikoistua asiaryhmittäin ja pystyisivät toimimaan tulosyksikköinä. Osaston päällikkönä toimisi vakuutusosoikeuden laamanni. Täytettäessä ensimmäisen kerran vakuutusosoikeuden laaman-

nin virkoja joudutaan siihen tilanteeseen, jossa kaikki vanhemmat vakuutustuomarit eivät saisi laamannin virkaa. Tältä osin ehdotetaan säädettäväksi erillinen laki, joka sisältäisi menettelysäännökset nimitettäessä ensimmäisen kerran laamanneja. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä toukokuuta 2003, eli samanaikaisesti kuin eduskunnassa 11 päivänä joulukuuta 2002 hyväksytty vakuutusosoikeuslaki.

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

Vakuutusosoikeudesta annetun lain (14/1958) 2 §:n mukaan vakuutusosoikeudessa on vakuutusylituomari sekä vanhempia ja nuorempia vakuutustuomareita. Näiden lisäksi vakuutusosoikeudessa on lääkärijäseniä ja muita maallikkojäseniä.

Vakinaisen tuomarin nimittää tasavallan presidentti valtioneuvoston ratkaisuehdotuksesta. Virka on ennen sen täyttämistä julistettava haettavaksi. Vakuutusosoikeus julistaa vanhemman ja nuoremman vakuutustuomarin viran haettavaksi. Tuomarinvalintalautakunnan tehtävänä on valmistella valtioneuvostolle viran täyttämistä ja tehdä perusteltu esitys virkaan nimittämisestä. Lautakunta pyytää ennen nimitysesityksen tekemistä lausunnon hakijoista siltä tuomioistuimelta, joka on julistanut viran haettavaksi. Vakuutusosoikeus päättää lausunnosta hallintojaostoksi nimitetyssä kokoonpanossa, johon kuuluvat vakuutusylituomari ja vakuutustuomarit.

Tuomariksi voidaan nimittää oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittanut oikeamielinen Suomen kansalainen, joka aikaisemmalla toiminnallaan tuomioistuimessa tai muussa tehtävässä on osoittanut, että hänellä on täytettävänä olevan viran menestyksellisen hoitamisen edellyttämä perehtyneisyys viran tehtävälleen sekä tarvittavat henkilökohtaiset ominaisuudet. Vakuutusylituomariksi voidaan nimittää henkilö, jolla on edellä mainittujen edellytysten lisäksi johtamistaitoa.

Perustuslain 103 §:n mukaan tuomareilla on vahvempi virassapysymisoikeus kuin muilla virkamiehillä. Perustuslaissa säädettyyn tuomarin virassapysymisoikeuteen kuuluu, ettei tuomaria voida irtisanoa. Tuomaria ei voida myöskään ilman hänen suostumustaan siirtää toiseen virkaan, ellei siirto aiheudu tuomioistuineläytöksen uudelleenjärjestämisestä.

Vuoden 2003 talousarvioesitykseen liittyy hallituksen esitys vakuutusosoikeuslaiksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi (101/2002 vp). Esityksen tavoitteena on muun muassa vakuutusosoikeuden organisaation kehittäminen nykyistä joustavammaksi ja erikoistuneemmaksi. Vakuutusosoikeuden jakaminen pienempiin helpommin hallittaviin yksiköihin toteutettaisiin jakamalla se osastoihin.

Osastojen johtamista varten perustettaisiin uusia vakuutusosoikeuden laamannin virkoja. Laamannien tehtävänä olisi seurata oikeuskäytäntöä osastollaan sekä vastata osastonsa tulostavoitteen toteutumisesta. Virka olisi sellainen päällikkötason virka, jonka kelpoisuusvaatimukseksi olisi perusteltua säätää johtamistaito. Vakuutusosoikeuden muiden lainoppineiden jäsenten virkanimikkeitä korjattaisiin myös siten, että nykyisistä vanhemman ja nuoremman vakuutustuomarin virkanimikkeistä luovuttaisiin ja niiden tilalle tulisi yhtenäinen vakuutusosoikeustuomarin virkanimike.

Nykyisten asiamäärien pohjalta arvioituina vakuutusosoikeuteen voitaisiin muodostaa kolme osastoa. Vakuutusosoikeustuomarit eri-

koistuisivat nykyistä enemmän osastollaan käsiteltäviin asiaryhmiin. Tämä tehostaisi juttujen käsittelyä ja parantaisi ratkaisujen laatua. Kullekin osastolle on tarkoitus perustaa vakuutusosoikeuden laamannin virka. Vastaavasti lakkautettaisiin kolme vanhemman vakuutustuomarin virkaa, tällä hetkellä näitä virkoja on seitsemän. Virkojen perustaminen ja lakkauttaminen toteutetaan vuoden 2003 talousarviossa. Kaikki vakinaisen vanhemman vakuutustuomarin viranhaltijat eivät siis voi saada osaston johtajana toimivan vakuutusosoikeuden laamannin virkaa. Vaikkakin virat vastaisuudessa olisivat hakuvirkoja, ei niitä ensimmäistä kertaa täytettäessä voida noudattaa täydellistä hakumenettelyä.

Edellä mainitussa hallituksen esityksessä ehdotetaan, että tuomareiden nimittämisestä annettua lakia (205/2000) muutettaisiin paitsi muuttamalla vakuutusosoikeuden lainoppineiden jäsenten virkanimikkeet edellä mainituin tavoin myös siten, että vakuutusosoikeuden laamanniksi voitaisiin nimittää henkilö, jolla on myös johtamistaitoa. Virkoja ensimmäistä kertaa täytettäessä ei virkoihin ilmoittautuneilta voida vaatia johtamistaitoa, sillä tätä edellytystä ei ole vanhemmilla vakuutustuomareilla, joiden joukosta laamannit nimitetään. Tämän vuoksi tässä esityksessä ehdotetaan, että nykyisten vanhempien vakuutustuomareiden keskuudesta voitaisiin nimittää tähän tehtävään kyvykkäimmät henkilöt. Muilta kuin hakumenettelyn osalta noudatettaisiin mahdollisimman tarkoin niitä säännöksiä, joita noudatetaan vakuutusosoikeuden tuomareiden nimittämisessä.

Ehdotetun lain 1 §:ssä todettaisiin lain soveltamisen rajoittuminen siihen, kun vakuutusosoikeuden laamannin virat täytetään ensimmäisen kerran.

Lain 2 § koskisi vakuutusosoikeuden vanhempia vakuutustuomareita, jotka voisivat hakumenettelyn sijasta ilmoittautua laamannin virkoihin. Ilmoittautuminen rajattaisiin vakinaisiin vanhempiin vakuutustuomareihin, koska laamannin virat perustetaan vanhempien vakuutustuomarin virkojen tilalle.

Lakiehdotus

Kuten ehdotetun vakuutusosoikeuslain perusteista ilmenee, vakuutusosoikeuden laamannin tehtävät poikkeaisivat nykyisten jaoston puheenjohtajien tehtävistä siten, että laamannille kuuluisi lainkäyttötehtävien lisäksi johtamiseen ja osaston hallintoon kuuluvia tehtäviä. Nykyisten vanhempien vakuutustuomareiden keskuudesta tulisi valita tähän tehtävään kyvykkäimmät henkilöt.

Lain 3 §:n 1 momentin mukaan laamannien nimittämisessä ensimmäistä kertaa noudatettaisiin muutoin, mitä tuomarin viran täyttämistä muualla lainsäädännössä on säädetty. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, että virkaa ensimmäistä kertaa täytettäessä laamanneilta ei vaadittaisi johtamistaitoa eli sovellettaisiin tuomareiden nimittämisestä annetun lain 11 §:ää sellaisena kuin se on voimassa tämän lain tullessa voimaan.

2. Esityksen vaikutukset

Tällä esityksellä on vaikutuksia lähinnä vakuutusosoikeuden vanhemman vakuutustuomarin viran haltijoihin, joista kolme tullaan nimittämään vakuutusosoikeuden laamannin virkaan.

3. Esityksen valmistelu

Esitys on valmisteltu oikeusministeriössä virkatyönä.

4. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä toukokuuta 2003 eli samanaikaisesti ehdotetun vakuutusosoikeuslain kanssa, jonka eduskunta on hyväksynyt 11 päivänä joulukuuta 2002.

Jotta nimittämiset saataisiin suoritetuiksi ajoissa, tulisi laissa antaa myös mahdollisuus ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin jo ennen lain voimaantuloa.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

vakuutusoikeuden laamannien nimittämisestä virkoja ensimmäistä kertaa täytettäessä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §
Tätä lakia sovelletaan täytettäessä ensimmäisen kerran vakuutusoikeuslaissa (/) mainittuja vakuutusoikeuden laamannin virkoja.

2 §
Vakuutusoikeuden laamannin virkaan voivat ilmoittautua vakuutusoikeuden vanhemman vakuutustuomarin viran haltijat.

3 §
Vakuutusoikeuden laamannin nimittämiseen sovelletaan muutoin, mitä tuomareiden

nimittämisestä annetussa laissa (205/2000) säädetään.

Vakuutusoikeuden laamannin nimittämisestä virkaa ensimmäistä kertaa täytettäessä sovelletaan tuomareiden nimittämisestä annetun lain 11 §:ää sellaisena kuin se on voimassa tämän lain tullessa voimaan.

4 §
Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä toukokuuta 2003.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöön panemiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 20 joulukuuta 2002

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Oikeusministeri *Johannes Koskinen*